

Utlåtande 2011: RIV (Dnr 322-1291/2008)

Skolans roll i att stärka de nationella minoriteternas ställning i Stockholm

Motion (2008:45) av Roger Mogert (S)

Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 11 oktober 2010

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2008:45) av Roger Mogert (S) om ”Skolans roll i att stärka de nationella minoriteternas ställning i Stockholm” anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

I motionen (2008:45) föreslås att kommunfullmäktige beslutar att införa ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov. Motionären anser att skolan har en central roll för att upprätthålla de nationella minoritetskulturen i staden och att staden bör vara tydlig i att ge stöd till och skapa goda förutsättningar för de nationella minoriteterna att bedriva skolverksamhet.

Kommunfullmäktige beslutade den 11 oktober 2010 om minoritetsåterremiss av ärendet för att inhämta synpunkter från företrädare för de nationella minoriteterna.

Beredning efter minoritetsåterremiss

Ärendet har efter kommunfullmäktiges minoritetsåterremiss remitterats till Finska föreningen i Stockholm, Föreningen Tornedalingar i Stockholm, Judiska församlingen i Stockholm, Romskt kulturcenter Stockholm och Sameföreningen i Stockholm. Finska föreningen i Stockholm och Romskt kulturcenter Stockholm har inte inkommit med remissvar.

Föreningen Tornedalingar i Stockholm anser att motionen bör bifallas. De har idag ingen egen utbildningsverksamhet i Stockholm men utesluter inte att det kan bli aktuellt på sikt. De utgår ifrån att lagens krav på förvaltningsmyndigheter att ge inflytande till och samråda med minoriteter i frågor som berör dem fullgörs av Stockholms stad.

Judiska församlingen i Stockholm anser att det är tillfredsställande att motionären uppmärksammar det stöd som minoriteter är i behov av för att bevara och förmedla sina kulturer. Såväl den informella undervisningen inom Församlingen som det judiska högstadiet påverkas av yttre faktorer som skiftande elevunderlag och ett kontinuerligt bidrag från staden är en förutsättning för stadga och långsiktighet.

Sameföreningen i Stockholm tillstyrker motionärens förslag. De bedriver ingen form av undervisning då det åligger det offentliga utbildningssystemet och anser att Stockholms stad bör erbjuda modersmålsundervisning inom den reguljära skolverksamheten samt tillgång till samisk förskoleverksamhet.

Beredning före minoritetsåterremiss

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov skulle innebära att vissa skolor skulle gynnas i förhållande till andra. Kontoret anser vidare att behovet av ett riktat stöd till nationella minoriteter utifrån varje minoritets specifika behov är tillgodosett genom nuvarande resursfördelningssystem för skolan.

Utbildningsnämnden anser att de förutsättningar som idag finns för skolor i Stockholm att bedriva en verksamhet med hög kvalitet, möjliggör för såväl minoritetsskolor som skolor utan särskild inriktning att främja de nationella minoritetsspråkens ställning och upprätthållande.

Mina synpunkter efter minoritetsåterremissen

Det är viktigt att stärka de nationella minoriteternas ställning i samhället och att bevara ett kulturarv. Därför är det av stort värde för Stockholm med levande minoritetskulturer och möjlighet för nationella minoriteter att bedriva skolverksamhet. Remissvaren visar också på vilken stor vikt representanterna för de nationella minoriteterna lägger vid undervisning av barn och ungdomar som en grund för att föra språk och kultur vidare mellan generationerna.

I Stockholms grundskolor säkerställs rättigheten för elever som talar ett nationellt minoritetsspråk till språklig och kulturell utveckling i enlighet med gällande bestämmelser och kursplan. I Stockholms egen skolinspektion säkerställs att modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk följer föreskriven kursplan och bedrivs enligt gällande bestämmelser.

Det finns utrymme för nationella minoriteter att bedriva skolverksamhet inom det befintliga systemet i Stockholm. Som remissvaren från representanter för de nationella minoriteterna i Stockholm visar så kan denna undervisning medföra kostnader som en skola utan denna inriktning inte skulle ha. Stockholms stad utdelar extra bidrag, så kallat profilbidrag, till vissa skolor som av utbildningsnämnden beslutas utföra ett uppdrag utöver den ordinarie skolverksamheten. Ersättning kan komma ifråga för skolor som bedriver undervisning för elever som tillhör en nationell minoritet, om de kan påvisa kostnader för att utföra sitt uppdrag som andra skolor inte har. Idag uppbär både de judiska klasserna vid Vasa Real och Hillelskolan profilbidrag.

De förutsättningar som idag finns för skolor i Stockholm att bedriva en verksamhet med hög kvalitet, möjliggör för såväl minoritetsskolor som skolor utan särskild inriktning att främja de nationella minoritetsspråkens ställning och upprätthållande. Det finns redan ett system för att ersätta de skolor som på grund av undervisningen har extraordinära kostnader.

Mina synpunkter före minoritetsåterremissen

Det är viktigt att stärka de nationella minoriteternas ställning i samhället och att bevara ett kulturarv. Därför är det av stort värde för Stockholm med levande minoritetskulturer och möjlighet för nationella minoriteter att bedriva skolverksamhet.

I Stockholms grundskolor säkerställs rättigheten för elever som talar ett nationellt minoritetsspråk till språklig och kulturell utveckling i enlighet med gällande bestämmelser och kursplan genom ett socioekonomiskt riktat anslag

till skolor. Det socioekonomiska tilläggsanslaget utgår till såväl kommunala som enskilt drivna skolor.

I Stockholm råder lika villkor oavsett huvudman och alla vårdnadshavare kan fritt välja skola för sitt barn. Det finns goda möjligheter att jämföra olika skolors verksamhet och resultat inför val av skola. I Stockholms egen skolin-spektion säkerställs att modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk följer föreskriven kursplan och bedrivs enligt gällande bestämmelser.

De förutsättningar som idag finns för skolor i Stockholm att bedriva en verksamhet med hög kvalitet, möjliggör för såväl minoritetsskolor som skolor utan särskild inriktning att främja de nationella minoritetsspråkens ställning och upprätthållande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2008:45) om ”Skolans roll i att stärka de nationella minoriteternas ställning i Stockholm”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anför

Visst finns det finns möjlighet för skolor inriktade gentemot nationella minoriteter att erhålla extra stöd på grund av merkostnader. Motionen tar dock sikte på att dagens lagstiftning ställer krav på ett aktivt stödjande av de nationella minoriteterna. Ett sätt att göra detta, är att beakta långsiktigheten i förutsättningarna för de berörda skolorna och huvudmännen. Dessa skolor måste kunna bedriva sin särskilda undervisning och både vidareförmedla ett kulturarv och vara med och utveckla en kultur – även om elevunderlaget tillfälligt sviker eller om det under flera år är mycket begränsat. Därutöver måste staden ha ett bredare ekonomiskt perspektiv när man tar ställning till särskilt stöd till dessa skolor, och beakta att de kan ha merkostnader som inte alltid är direkt kopplade till själva utbildningen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2008:45) av Roger Mogert (S) om ”Skolans roll i att stärka de nationella minoriteternas ställning i Stockholm” anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Lotta Edholm

Ylva Tengblad

ÄRENDET

I motionen (2008:45) föreslås att kommunfullmäktige beslutar att införa ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov. Motionären anser att skolan har en central roll för att upprätthålla de nationella minoritetskulturerna i staden och att staden bör vara tydlig i att ge stöd till och skapa goda förutsättningar för de nationella minoriteterna att bedriva skolverksamhet.

Kommunfullmäktige beslutade den 11 oktober 2010 om minoritetsåterremiss av ärendet för att inhämta synpunkter från företrädare för de nationella minoriteterna.

BEREDNING EFTER MINORITETSÅTERREMISS

Ärendet har efter kommunfullmäktiges minoritetsåterremiss remitterats till Finska föreningen i Stockholm, Föreningen Tornedalingar i Stockholm, Judiska församlingen i Stockholm, Romskt kulturcenter Stockholm, Sameföreningen i Stockholm. Finska föreningen i Stockholm och Romskt kulturcenter Stockholm har inte inkommit med remissvar.

Föreningen Tornedalingar i Stockholm

Föreningen Tornedalingars i Stockholm remissvar daterat den 15 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Tornedalingar i Stockholm bifaller motionen att införa ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov.

Tornedalingarna har idag ingen egen utbildningsverksamhet i Stockholm, såsom judar, sverigefinnar och romer har. Tornedalingarna har varit utsatta för en omfattande försvenskingsprocess vilket medfört att modersmålet meänkieli förlorat sin status och inte förts vidare mellan generationerna.

Föreningen Tornedalingar i Stockholm har idag endast en blygsam form av meänkieliundervisning via en studiecirkel i samarbete med Sensus. I dagsläget konstaterar föreningen att det inte finns elevunderlag för att starta en fristående minoritetsskola för meänkieliundervisning i Stockholm, däremot kan det bli aktuellt på sikt.

Tornedalingar i Stockholm menar att det initialt behövs en grundlig vederhäftig utbildning om de nationella minoriteternas kultur, historia och språk och detta ska bekostas av Stockholms stad. Utbildningen ska utvecklas och genomföras i samråd med de fem nationella minoriteterna.

Lagstiftningen som återfinns i SFS 2009:724 Lag om nationella minoriteter och

minoritetsspråk, femte paragrafen, anger förvaltningsmyndigheternas ovillkorliga skyldighet att ge inflytande och samråda med minoriteter i frågor som berör dem och föreningen förväntar sig att även Stockholms stad fullgör denna skyldighet.

Judiska församlingen i Stockholm

Judiska församlingens i Stockholm remissvar daterat den 18 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Som framhålls i motionen består ett folks kultur av mer än dess språk, och det är tillfredsställande att motionären uppmärksammar det stöd som minoriteter är i behov av för att bevara sina kulturer och förmedla dem till kommande generationer.

Den judiska minoriteten har ett antal institutioner i Stockholm såsom förskola, skola, äldreboende, sommarläger, kursverksamhet och bibliotek. Såväl den judiska skolan som olika former av informell undervisning är av avgörande betydelse för upprätthållandet av kultur och traditioner, men lider alla brist på medel och är beroende av bidrag och medlemsavgifter.

Den judiska skolan, Hillelskolan, drivs av Föreningen Hillel, som också driver en förskola. Skolan omfattar förskoleklass till och med årskurs 6. Dessutom finns judiska högstadielklasser på Vasa Real. Båda skolorna får naturligtvis skolpeng för sina elever, men ytterligare medel behövs just för att förmedla och upprätthålla den specifikt judiska aspekten av verksamheten. Skolornas existens är beroende av elevunderlaget år från år, och dessutom har man extra utgifter för säkerhet. Trots att det judiska högstadiet på Vasa Real i Stockholm får stöd genom den av Skolverket inrättade kursplanen i judiska studier, hotas verksamheten just nu av en tillfällig demografisk svacka, som gör den ekonomiska situationen komplicerad.

Vi menar att det fokus på minoriteternas språk som nämns i motionen i och för sig kan vara bra men det får inte ske på bekostnad av resurser och satsningar på undervisning och utbildning av barn och ungdomar i avsikt att förmedla det kulturella arvet.

Såväl den informella undervisningen inom Församlingen som det judiska högstadiet påverkas av yttre faktorer som skiftande elevunderlag och den besvärliga ekonomiska situation som Judiska Församlingen i Stockholm för närvarande befinner sig i, med nedskärningar i personal och därmed i verksamheten. Detta medför en kortsiktighet och instabilitet som är destruktiv för den kontinuitet som utbildning bygger på. Ett kontinuerligt bidrag från staden är en förutsättning för den ”stadga och långsiktighet” som motionären eftersträvar och som samtliga minoriteter är i behov av.

Sameföreningen i Stockholm

Sameföreningen i Stockholm remissvar daterat den 5 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Sameföreningen i Stockholm tillstyrker motionärens förslag att införa ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov.

Språket är en central del av den samiska kulturen och en viktig kulturmarkör. Under många år har samer utsatts för en koloniseringsprocess. Det har medfört att många samer undertryckt sin samiska identitet och i och med det valt bort att överföra sitt samiska modersmål till barnen.

Sameföreningen i Stockholm bedriver ingen form av undervisning då det åligger det offentliga utbildningssystemet. Sameföreningen menar att Stockholms stad bör ge de samiska barnen möjlighet att få modersmålsundervisning inom den reguljära skolverksamheten samt tillse att barn i förskoleåldern får tillgång till samisk förskoleverksamhet.

Konventionen om barns rättigheter, artikel 30, lyfter fram att barn som tillhör en urbefolkning inte ska förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp använda sitt eget språk. I *FN:s deklaration om urfolks rättigheter*, artikel 11 (2007) finns formulerat rätten för urfolk att praktisera och revitalisera sin kultur och tradition. I *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk* (2009:724) regleras det allmännas ansvar för att möjliggöra för minoriteterna att utveckla sin kultur och att barns kulturella identitet och användning av det egna minoritetsspråket särskilt ska främjas.

Sameföreningen i Stockholm får många förfrågningar från skolor i Stockholms stad som söker modersmålslärare i samiska, alla språkvarianter. Vi anser att Stockholms stad bör samordna modersmålsundervisningen i samiska.

BEREDNING FÖRE MINORITETSÅTERREMISS

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att behovet av ett riktat stöd till nationella minoriteter utifrån varje minoritets specifika behov är tillgodosett genom nuvarande resursfördelningssystem för skolan. Systemet består av två delar; en åldersindelad grundschablon som är lika för varje barn i respektive åldersgrupper och en tillägsschablon som är olika för varje skola beroende på socioekonomiska förhållanden.

Grundschablonen avser grundläggande verksamhet i skolan samt ett basbehov av språkstöd. Den socioekonomiska tillägsschablonen i skolan avser extra behov av språkstöd, svenska 2, modersmål, barn med behov av särskilt stöd och undervisning av flyktningbarn. Utbildningsnämnden fördelar det socioekonomiska tilläggsbeloppet till skolorna med hänsyn till de lokala behoven. Tillägsschablonen kan exempelvis användas till extra språksatsningar för grupper som är socialt och ekonomiskt missgyn-

nade.

Stadsledningskontoret anser att resursfördelningssystemet redan tillgodoser det behov av extra resurser till de specifika grupper som nämns i motionen. Fördelningsmodellen mäter de sociala behoven, är omöjlig att påverka, går att uppdatera, är begriplig och framför allt accepterad. Att specialdestinera ytterligare medel till de grupper som pekas ut av motionären utöver den socioekonomiska faktorn skapar en otydlighet i systemet och skapar gränsdragningsproblem.

Alla som vill kan söka tillstånd hos Skolinspektionen för att bedriva skolverksamhet. Även staden har slagit fast att full etableringsfrihet för friskolor ska råda. De egna skolorna eller friskolorna ska varken gynnas eller missgynnas, utan likvärdiga villkor ska råda. Stadsledningskontoret anser att ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov skulle innebära att vissa skolor skulle gynnas i förhållande till andra.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 november 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen och att omedelbart justera beslutet.

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (S), Inger Stark (V) och Per Olsson (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning att nationella minoriteter ska ges möjlighet att bibehålla och upprätthålla sina specifika kulturer. Skolan har här ett särskilt uppdrag som regleras i Grundskoleförordningen 2 kap. 7, 9, 11, 13, 17 §§ och som avser rätten till utökad modersmålsundervisning för elever med ett nationellt minoritetsspråk.

I Stockholms grundskolor säkerställs dessa elevers rätt till språklig och kulturell utveckling, i enlighet med gällande bestämmelser och kursplan genom ett socioekonomiskt riktat anslag till skolor. Det socioekonomiska tilläggsanslaget utgår till såväl kommunala som enskilt drivna skolor.

Granskning och uppföljning av Stockholms skolors kvalitet och måluppfyllelse sker på såväl nationell som lokal nivå. I Stockholms egen skolinspektion säkerställs att modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk följer föreskriven kursplan och bedrivs enligt gällande bestämmelser.

I Stockholm kan alla vårdnadshavare fritt kunna välja skola för sitt barn. Det finns idag ett stort antal fristående skolor som tar emot ca 20 % av grundskoleeleverna. För

tre minoritetskulturer bedrivs skolverksamhet i Stockholms stad.

Stockholm främjar etableringen av nya fristående skolor genom en generellt positiv hållning till att nya skolor etableras samt i arbetet med att vidareutveckla lika förutsättningar för fristående och kommunala verksamheter i syfte att öka valfrihet och mångfald. Det finns möjlighet att jämföra resultat och kvalitet via Jämförservice. I broschyren Val av skola som skickas till alla vårdnadshavare presenteras samtliga skolor i samband med skolvalet och på stockholm.se finns länkar till samtliga skolors hemsidor där de presenterar sin verksamhet och inriktning.

Förvaltningen anser att de förutsättningar som idag finns för skolor i Stockholm att bedriva en verksamhet med hög kvalitet, möjliggör för såväl minoritetsskolor som skolor utan särskild inriktning att främja de nationella minoritetsspråkens ställning och upprätthållande.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (S), Inger Stark (V) och Per Olsson (MP) enligt följande.

att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
samt att därutöver anföras

Förvaltningen har rätt i sak. Det finns möjlighet att till exempel starta friskolor också för nationella minoriteter. Vad motionen tog sikte på var dock att dagens lagstiftning ställer krav på att särskilt stödja de nationella minoriteterna. Att anordna skolverksamhet för flera av dessa minoriteter är förknippade med särskilda kostnader för till exempel extra säkerhetsåtgärder som skolpengen normalt inte täcker. Dessa minoriteter har en juridisk och moralisk särställning som särskiljer deras skolverksamhet från friskolor som har andra typer av profiler. Av dessa skäl är det lämpligt att staden genom extra anslag eller liknande stödjer denna typ av skolverksamhet bättre än i dag.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

Bilaga 2

2008:45

2008:45

**Motion av Roger Mogert (s) om skolans roll i att stärka
de nationella minoriteternas ställning i Stockholm**

Dnr 322-1291/2008

År 2000 instiftades en lag om de nationella minoriteternas rättigheter i Sverige. De fem nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Hittills har den förda minoritetspolitiken centrerat sig mycket kring att bevara minoritetsspråken, men den ramkonvention om skydd för nationella minoriteter som Sverige ratificerade år 2000, är mycket mer långtgående. Ramkonventionen omfattar områden inom hela samhällslivet, såsom barnomsorg, utbildning, kultur, media, anti-diskriminering och äldreomsorg.

Stockholm har en särställning för flera av de nationella minoriteterna. *Stockholm är landets enda storstad* och här finns de förutsättningar som krävs för att bibehålla levande minoritetskulturer. För Stockholm innebär det ett ansvar att uppfylla de krav som lagstiftningen ställer på oss och ge de nationella minoriteterna det stöd som möjliggör att kulturen hålls levande. Det är en förmån för staden att ha kulturell mångfald som ger avtryck och berikar.

En levande minoritetskultur är beroende dels av den kritiska massa i numrären som storstaden kan erbjuda och dels egna institutioner. Dessa kan vara allt ifrån träffpunkter och föreningar, till religiösa samfund, skolor, äldreboenden och bibliotek på minoritetsspråket. Via institutioner som dessa förs respektive minoritets kultur, språk och tradition vidare mellan generationerna.

Skolan har en central roll för att upprätthålla de nationella minoritetskulturer i vår stad. Denna centrala roll gör att staden bör vara tydlig i att ge stöd till och skapa goda förutsättningar för de nationella minoriteterna att bedriva skolverksamhet. Det kan naturligtvis ske i egen regi eller i samverkan med staden. Det kan gälla undervisning på och i minoritetsspråken, men också undervisning och upprätthållande av kulturen i sig.

Idag driver tre av minoriteterna någon form av skolverksamhet. Dessa skolor har ett stort egenvärde, eftersom de bidrar till att skapa den struktur och organisation som är nödvändig för att hålla de nationella minoriteternas kultur vital. Därmed skapas förutsättningar för kulturens fortlevnad i landet enligt åtagandet i ramkonventionen. Mer skulle dock kunna göras.

Respektive fristående minoritetsskola tar idag ett långgående ansvar för upprätthållandet av sin kultur, utan ett uttalat uppdrag från staden. Skolor som gör detta arbete borde av staden ges såväl ett tydligt uppdrag som en tydlig ersättning för att axla uppdraget. Det skulle medge en stadga och långsiktighet i verksamheten, som inte minst för de små nationella minoriteterna är en förutsättning för att bibehålla en verksamhet med kvalitet. Idag utgör förordningar och ekonomiska strukturer, som ständigt förändras, anpassade till majoritetssamhället, ett ständigt hot mot minoriteternas egenart och överlevnad. Kanske skulle en sådan ordning också bidra till att fler av de nationella minoriteterna kunde ha egna skolor eller utbildningar i Stockholm.

Med stöd av ovanstående föreslår jag fullmäktige att besluta

att införa ett riktat stöd till skolor och utbildning för de nationella minoriteterna utifrån varje minoritets specifika behov.

Stockholm den 12 maj 2008

Roger Mogert